

Borba građana za pravo na čistu vodu i čist vazduh tek predstoji !

Na primeru gradnje malih derivacionih hidro elektrana u Srbiji u poslednji deset godina, vide se, kao na dlanu, sve posledice pogrešnih odluka državne - javne vlasti na svim nivoima njenog organizovanja, donetih na štetu opšteg - javnog interesa a u korist profita pojedinaca koji su gradeći ove objekte naneli nesagledive i dugoročne posledice po životnu sredinu, čulo se, pored ostalog, u utorak 26. aprila na tribini "Reka čeka spas od čoveka", koju je organizovala inicijativa "Pravo na vodu" na Trgu srpskih ratnika u Kraljevu.

O ovim i drugim pojavama koje su pratile deceniju ekspanzije gradnje malih derivacionih hidro elektrana u Srbiji prisutnim građanima govorili su Ratko Ristić, prorektor Beogradskog univerziteta i profesor Šumarskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, Predrag Simonović profesor Biološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu i aktivisti Bojana Minović iz organizacije Saačuvajmo planinske reke Kraljeva, Iva Marković iz inicijative Pravo na vodu (Polekol) i Goran Nikolić iz inicijative Spasimo Studenicu.

"Uspelo se", i za to vreme, izgradilo se "samo" 120 derivacionih mini hidroelektrana od nekad planiranih 856, koje danas, u zbiru, daju 1 odsto ukupno

proizvedene električne enegije u Srbiji.

Na našu sreću, planirano nije ostvareno jer da jeste imali bi smo preko 2400 dužnih kilometara ucevljenih najkvlitetnijih vodotokova i toliko manje kilometara bistrih planinskih potoka, reka i rečica.

Ovako ,danas, u Srbiji imamo “samo” stotinak i više dužnih kilometara reka uteranih u cevovode posle kojih ništa više nije isto u kraju gde su one postavljene.

Da apsurd bude kompletan sve ovo urađeno je pod paskom i navodnom brigom za dobijanje “zelenih kilovata” ,energije dobijene iz obnovljivih izvora.

“Uspelo se” i kod nas, u Kraljevu .

Naši, investitori iz Kraljeva, su sagradili ,za sada, 10 derivacionim mini hidro elektrana, mahom na teritorij grada Kraljeva i opštine Raška. To je ,na sreću, malo više od 10 odsto lokacija identifikovanih u prostornim planovima ove dve lokalne samouprave ,koji su usvajani daleko od očiju javnosti ili uz učešće njenog manjeg ,“podobnog” dela.

Oni ,odlukom države, za svaki kilovat isporučen u distributivnu mrežu EPS-a dobijaju, u zavisnosti od snage njihovih elektrana, podsticajnu otkupnu cenu (čitaj povlašćenu) od 12,4 do 10,4 eurocenta po kilovatu a mi, potrošači, u tome učestvujemo plaćajući za utrošenu elektičnu energiju pored redovne cene i doplatu od 0,435 dinara po kilovatu za te “zelene kilovate”.

Nama ostaju zarobljene ili presahle reke o čemu rečito govore i primeri koji su se čuli u Kraljevu, na tribini “Reka čeka spas od čoveka”, poput onog da od 370 litara vode u sekundi izmerenih pre vodozahvata na reci Gokčanici ,posle vodozahvata meri samo 29 litara vode u sekundi ili na Brezanskoj i Šošaničkoj reci gde je napravljen cevovod dužine 3,5 kilometra pa je protok vode sa 200 litara u sekundi, u koritu reke opao na 17 litara.

Još je gora situacija u okolini Jošaničke Banje gde su tokovi Jošanice, Samokovke i Gobeljske reke ucevljeni u dužini od preko 27 kilometara što je polovina njihovog vodotoka.

Njihova sudbina je bila povod da se o tome razgovara pred Međunarodnim tribunalom za zaštitu prirode ali je ročište ,prvobitno zakakazno za januar prošle

godine u Marseju , odloženo zbog pandemije korone....

Ono što je još jedna karakteristika predhodne decenije kada se radi o gradnji malih hidro elektrana,pored već pomenutog blagonaklonog odnosa donosilaca odluka na svim nivoima državne vlasti, jeste i pojava samoorganizovanje lokalnog stanovništva koje je ,uvideši i uverivši se u svu pogubnost takvih graditeljskih "poduhvata" počelo najpre sa pružanjem otpora daljoj gradnji na mnogim lokacijama širom Srbije.

Tek taj probuđeni aktivizam građana ,koji je, kasnije, dobijao i podršku delova stručne javnosti i akademske zajednice ,uticao je na donosioce odluka da ,najzad,počnu da bar delom uključuju javnost u procese kreiranja javnih politika u sektoru energetke.

I meni treba voda...

Ako se, posle decenija pogrešnog odnosa vlasti prema prirodi i prirodnim resursima uzrokovanog neuvažavanjem opštih- javnih interesa, naučila neka lekcija onda se ona ,pre svega, odnosi na potrebu podržavanja i snaženja lokalnih inicijativa i (samo) organizovanja građana okupljenih oko različitih vidova njihove borbe za očuvanje zdrave životne sredine.

Kroz ovaj "poligraf" kojim će se meriti podrška i snaženje prava građana na zdravu životnu sredinu, prolaziće u godinama pred nama, hteli to ili ne, svi akteri na društvenoj sceni.

Političke partije pre svih.